

3. Politolohichni entsyklopedychnyi slovnyk. (2004). Kyiv, P. 514 [in Ukrainian].

4. Chychkalo-Kondratska I. B., Novytska I. V. (2020). Konspekt lektsii «Dyplomatychni ta dilovi protokol». Poltava, P. 6 [in Ukrainian].

Науковий керівник: Єфремова К. В., к.ю.н., с.н.с., заступник директора з наукової роботи НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України, доцент кафедри права Європейського Союзу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Любич Анна Миколаївна

кандидат юридичних наук, учений секретар

НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку

НАПрН України

ORCID: 0000-0002-6492-4179

Водорезова Сусанна Робертівна

молодший науковий співробітник НДІ правового забезпечення

інноваційного розвитку НАПрН України

ORCID: 0000-0001-5044-7167

ВПЛИВ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА НА ПРАВА ЛЮДИНИ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

У публікації розглянуто особливості впливу цифрового середовища на права людини. Аргументовано необхідність впровадження ефективних засобів захисту права на приватність шляхом приведення національного законодавства у відповідність до міжнародних зобов'язань України та законодавства Європейського Союзу, а також розроблення та впровадження ефективної системи моніторингу й оцінки стану забезпечення цифрових прав людини.

Ключові слова: цифрове середовище, права людини, право на приватність.

Anna Liubchych

*PhD, Scientific Secretary of Institute, scientific associate,
Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework
for the Innovative Development NALS of Ukraine*

ORCID: 0000-0002-6492-4179

Susanna Vodoriezova

*Junior researcher Scientific and Research Institute of Providing Legal
Framework for the Innovative Development NALS of Ukraine*

ORCID: 0000-0001-5044-7167

THE IMPACT OF THE DIGITAL ENVIRONMENT ON HUMAN RIGHTS: LEGAL ASPECT

The publication considers the peculiarities of the impact of the digital environment on human rights. The necessity of introduction of effective means of protection of the right to privacy by bringing the national legislation in line with the international obligations of Ukraine and the legislation of the European Union, and also development and introduction of effective system of monitoring and an estimation of a condition of maintenance of digital human rights is argued.

Keywords: digital environment, human rights, right to respect for private life.

В сучасних умовах, коли стрімке створення, розповсюдження та широке використання цифрових технологій призводить до «революційних» перетворень суспільства та послідовно формує нову соціальну, економічну і правову реальність, гостро постають питання захисту прав людини в цифровому середовищі, недоторканності приватного життя в епоху цифрових технологій, питання відповідального ведення бізнесу. З огляду на євроінтеграційні процеси в Україні питання дотримання та захисту прав людини від порушень зі сторони бізнес-структур набувають особливої актуальності у суспільній свідомості. Це зумовлено тим, що сучасний бізнес не обмежує свою діяльність національними кордонами і вільно пересувається у пошуках виробничих матеріалів, економічних та трудових умов [1].

У 2011 році Організація Об'єднаних Націй під керівництвом спеціального представника Генерального секретаря з питань бізнесу та прав людини Джона Г. Руджі опублікувала «Керівні принципи щодо бізнесу і прав людини: Реалізація Рамкової програми Організації Об'єднаних Націй «Захист, повага і засоби захисту» (далі – Керівні принципи). Керівні принципи становлять собою комплексну систему, яка стимулює державу зробити свій внесок у забезпечення та захист прав людини у сфері бізнесу, шляхом оцінки поточної ситуації та вжиття необхідних заходів. Всього таких принципів 31 й всі вони спираються на три базових вимоги і охоплюють одночасно як механізми обов'язковості державних приписів, так і добровільні зобов'язання підприємств [1]. Зокрема, йдеться про те, що принципи ґрунтуються на визнанні: (а) зобов'язань держави щодо поваги, захисту та реалізації прав людини й фундаментальних свобод; (б) ролі бізнес-структур як спеціалізованих органів суспільства, на які покладено виконання спеціальних функцій і до яких висувається вимога діяти відповідно до усіх застосовних законів і дотримуватися прав людини; (в) необхідності забезпечення прав і обов'язків – у разі їх порушення – відповідними й ефективними засобами правового захисту [1]. З огляду на стрімкий розвиток інформаційних технологій, які дозволяють збирати, обробляти й поширювати інформацію про будь-яку особу в значних обсягах, практично зникає межа між приватним життям особи та її соціальним позиціонуванням. Отже, захист інформаційної приватності особи набуває особливого значення.

Частиною 1 статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Європейська Конвенція з прав людини) закріплено право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції. Частиною 2 статті 8 Європейської Конвенції з прав людини передбачено, що органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання за-

ворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб [2].

Національною стратегією у сфері прав людини [3] забезпечення права на приватність визначено одним із стратегічних напрямків. Серед завдань, спрямованих на досягнення забезпечення права на приватність визначено:

- приведення законодавства України щодо забезпечення права на приватність у відповідність до міжнародних зобов'язань України та стандартів ООН, Ради Європи, Європейського Союзу;

- забезпечення імплементації Регламенту Європейського парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних;

- запровадження системи, яка унеможливило створення надмірних баз персональних даних та виключає можливість протиправного втручання у приватність;

- створення механізмів, які мінімізують зловживання під час проведення оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих дій;

- забезпечення дотримання права на приватність у медичній сфері та сфері соціального захисту;

- забезпечення гарантії дотримання права на приватність осіб, які перебувають у місцях несвободи [3]. Такий підхід вбачаємо конструктивним, зважаючи на декілька чинників, серед яких як євроінтеграційні процеси, так і потреба у відповідності національного законодавства України сучасним реаліям. На нашу думку, існує необхідність впровадження ефективних засобів захисту права на приватність, зокрема, приведення національного законодавства у відповідність до міжнародних зобов'язань України та законодавства Європейського Союзу. Окрім того, на нашу думку, доцільно розробити та впровадити ефективну систему моніторингу й оцінки стану забезпечення цифрових прав людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Керівні принципи ООН з питань бізнесу і прав людини. URL: <https://ombudsman.gov.ua/ua/page/sehl/profile-law/ker%D1%96vn%D1%96-principi-oon-z-pitan-b%D1%96znesu-%D1%96-prav-lyudini/publication-guiding-principles-on-business-and-human-rights.html>.

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.

3. Про Національну стратегію у сфері прав людини: Указ Президента України № 119/2021 від 24.03.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#Text>.

REFERENCES

1. Kerivni pryntsypy OON z pytan biznesu i prav liudyny. URL: <https://ombudsman.gov.ua/ua/page/sehl/profile-law/ker%D1%96vn%D1%96-princzipi-oon-z-pitan-b%D1%96znesu-%D1%96-prav-lyudini/publication-guiding-principles-on-business-and-human-rights.html> [in Ukrainian].

2. Konventsiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod vid 04.11.1950 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text [in Ukrainian].

3. Pro Natsionalnu stratehiu u sferi prav liudyny: Ukaz Prezydenta Ukrainy № 119/2021 vid 24.03.2021 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#Text> [in Ukrainian].

Макух Оксана Володимирівна

*доктор юридичних наук, професор кафедри цивільного,
адміністративного та фінансового права Інституту права
імені Володимира Сташиса Класичного приватного університету*

ДИСКУСІЙНІ АСПЕКТИ У ВИЗНАЧЕННІ ПОРУШЕННЯ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

У публікації автором розглянуто сучасний підхід законодавця до визначення поняття порушення податкового законодавства й характеристики його складу. Наголошено на недоцільності закріплення лише умисної форми вини при вчиненні порушень податково-правових норм.

Ключові слова: суб'єкти господарювання, порушення податкового законодавства, склад податкового порушення, вина, форми вини.